

تأثیر یارانه‌ها و مالیات‌های غیر مستقیم مواد غذایی بر فقر

«صفحات ۱ تا ۱۶»

محمد رضا پورقربان^۱

تاریخ پذیرش: ۸۹/۰۸/۲۲

تاریخ دریافت: ۸۸/۱۲/۰۸

چکیده

زمانی که مالیات و یارانه بر مواد غذایی وضع می‌شوند، موجب تغییر قیمت آن‌ها می‌گردد و از این طریق بر قدرت خرید مصرف کنندگان و رفاه آنان تأثیر می‌گذارد. بنابراین ضروری است تأثیر انواع یارانه و مالیات‌های غیر مستقیم مواد غذایی بر فقر مورد بررسی قرار گیرد. هدف مقاله حاضر آن است که با محاسبه کشش قیمتی فقر و شاخص اصلاح فقر برای گروهی از مواد غذایی مشمول مالیات و یارانه در سال‌های برنامه سوم توسعه اقتصادی کشور (۱۳۸۳-۱۳۷۹)، تعیین گردد آیا این مالیات‌ها و یارانه‌ها بیشتر به نفع افراد فقیر یا غیر فقیر بوده است.

کلید واژه‌ها: الگوی سان-کاکوانی، به نفع فقیر، به ضرر فقیر، کشش قیمتی فقر، مالیات، یارانه.

طبقه بندی JEL: E62; H29; I31; P46

۱- مقدمه

یک نظام مالی را به شرطی می‌توان فقیرگرا دانست که منافع حاصل از اجرای آن، بیشتر متوجه افراد فقیر تا غیر فقیر گردد. در بسیاری از موارد، دانسته یا ندانسته، سیاست‌هایی اتخاذ می‌شود که به نفع ثروتمندان است و در نتیجه، فقر افزایش یافته یا با سرعت کمتری، کاهش می‌یابد. بنابراین، ارزیابی سیاست‌های مالی از نقطه نظر کاهش فقر، اهمیت بسزایی دارد. در این مقاله به بررسی مالیات غیرمستقیم و یارانه مواد غذایی پرداخته تا راهگشای سیاست گذار اقتصادی در جهت کاهش فقر گردد.

۱- استادیار گروه اقتصاد دانشگاه پیام نور

یک نظام مالی اجزاء زیادی دارد و سنجش میزان فقیرگرا بودن این اجزاء و چگونگی اصلاح این نظام به منظور دستیابی به حداکثر کاهش فقر، از مسائل مهم در زمینه کاهش فقر محسوب می‌شود.

همان‌طور که در ادبیات اقتصاد بخش عمومی مطرح است وضع یارانه و مالیات غیرمستقیم بر کالاها و خدمات گوناگون موجب تغییر قیمت آن‌ها می‌شود و بنابراین، بر توزیع درآمد و فقر در جامعه تاثیر می‌گذارد. کاهش فقر از جمله اهداف نظام مالیاتی و یارانه ای دولت بشمار می‌رود. بررسی آن که دولت چگونه می‌تواند از ابزار مالیات و یارانه به کاهش فقر کمک نماید حائز اهمیت است. به همین دلیل، موضوع اصلاح مالیات‌ها و یارانه‌های غیرمستقیم به لحاظ کاهش فقر، مورد توجه پژوهشگران مسائل فقر بوده است. زیرا با به دست آوردن شاخص فقر نسبت به قیمت کالاهای مختلف می‌توان در مورد اصلاح مالیات‌ها و یارانه‌های غیرمستقیم، تصمیم‌گیری نمود. در واقع، با محاسبه شاخص فقر نسبت به قیمت کالاهای مختلف و شاخص قیمتی اصلاح فقر می‌توان تعیین کرد که چه کالاهایی باید مشمول یارانه یا مالیات بشوند و یارانه یا مالیات چه کالاهایی باید حفظ یا حذف شوند تا فقر، بیشتر و سریع‌تر، کاهش یابد. به عبارت دیگر، سیاست‌گذاران اقتصادی با استناد به نتایج حاصله از انجام چنین پژوهش‌هایی، می‌توانند برای تصحیح نظام یارانه‌ای و مالیاتی کشور در جهت کاهش فقر، اقداماتی مؤثر و مفید انجام دهند.

۲- سابقه تحقیق

محققین و صاحب نظران با ارائه‌ی روش‌هایی، سعی نموده‌اند تا اثر انواع مالیات و یارانه را بر کاهش فقر مطالعه و بررسی کنند. "کاکوانی" (۲۰۰۰) شاخص فقر را با توجه به اجزاء درآمدی نظام مالی دولت استخراج نموده است. این شاخص به یک اثر درآمدی و یک اثر توزیع مجدد تجزیه می‌شود. اثر توزیعی، اهمیت نسبی اجزاء گوناگون درآمدی را در کاهش فقر، اندازه‌گیری می‌کند. با استفاده از این تجزیه، "کاکوانی" و "سان" (۲۰۰۱) شاخص اصلاح فقر، به منظور ارزیابی سیاست‌های مالی را ارائه کردند. این شاخص می‌تواند تضمین با اصلاح سیاست‌های مالی، فقر را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. آن‌ها به موضوع اصلاح مالیات‌ها و یارانه‌های غیرمستقیم با هدف کاهش فقر پرداختند و برای این‌کار، شاخص فقر را با توجه به قیمت کالاهای مختلف

محاسبه نمودند. این شاخص نیز همانند مطالعه "کاکوانی" (۲۰۰۰) به یک اثر درآمدی و یک اثر توزیع مجدد تجزیه می‌شود. شاخص اصلاح فقری که از این تجزیه به دست می‌آید برای ارزیابی مالیات‌ها و یارانه‌های غیرمستقیم با رویکرد دستیابی به حداکثر کاهش فقر مورد استفاده قرار می‌گیرد. "سان" (۲۰۰۱) برای ارزیابی اثر سیاست‌های مالی دولت بر رفاه اجتماعی، روش جدیدی را مطرح نمود. وی این سؤالات را مطرح می‌کند: اجزاء گوناگون یک نظام مالی چقدر عادلانه می‌باشند؟ چگونه می‌توان یک نظام مالی را اصلاح کرد تا عادلانه‌تر شود؟ جهت ارزیابی و اصلاح سیاست‌های دولت او از طبقه‌ای از توابع رفاه اجتماعی هموتتیک (آتکینسون ۱۹۷۰) استفاده نمود. این طبقه از توابع رفاه اجتماعی به یک پارامتر گریز از نابرابری بستگی دارد. قبل از سان بسیاری از محققان کوشیدند تا اثر سیاست‌های مالی دولت را بر توزیع درآمد ارزیابی کنند. مهمترین این مطالعات، کار لرمن^۱ و یت ژاکی^۲ در سال‌های ۱۹۸۵ و ۱۹۹۴ است. آن‌ها با استفاده از ضریب جینی، اثر مالیات‌ها و پرداخت‌های انتقالی دولت را بر توزیع درآمد محاسبه کردند. اما تفاوت مطالعه "سان" با مطالعات قبل بکارگیری طبقه‌ای از توابع رفاه اجتماع آتکینسون می‌باشد. سان با توجه به مفهوم کشش رفاه، شاخص اصلاح رفاه و شاخص اصلاح قیمت را مطرح می‌سازد که برای اصلاح سیاست‌های مالی دولت و کاهش فقرمورد استفاده واقع می‌شوند. این شاخص‌ها تضمین می‌کنند که اصلاح سیاست‌های مالی به حداکثر بهبود در رفاه اجتماعی می‌انجامد.

"سان" تأکید می‌نماید ارزیابی سیاست‌های مالی دولت از نقطه نظر برابری و عدالت به معنای نادیده گرفتن مسئله کارآیی این سیاست‌ها نیست. ولی اگر توجه اصلی به کاهش فقر معطوف شود در این صورت تابع رفاه اجتماعی که مبنای ارزیابی سیاست‌ها می‌باشد، باید به گروه‌های پایین توزیع درآمد وزنی بیشتر و به گروه‌های میانی و بالای توزیع درآمد وزن کمتری بدهد. سان و کاکوانی (۲۰۰۵) شاخص جدیدی را به نام شاخص سیاست به نفع فقیر (ppp)^۳ مطرح کردند. این شاخص با اندازه‌گیری منافع برنامه‌های دولت در زمینه‌های آموزش، بهداشت و امور زیربنایی برای افراد فقیر کارآیی برنامه‌های دولت را ارزیابی می‌کند.

1- Lerman

2- Yitzhaki

3- Pro_Poor Policy (ppp)

۳- معرفی الگو

اگر درآمد فرد (x) متغیری تصادفی با تابع توزیع $F(x)$ و z نشان دهنده خط فقر باشد، در آن صورت $H = F(x)$ نسبت افرادی است که درآمدشان کم تر از خط فقر می باشد، به عبارت دیگر H نسبت فقرا در جامعه است. H رایج ترین شاخص فقر است و نسبت سرشمار نامیده می شود. نسبت سرشمار یک شاخص ساده فقر است. این شاخص شدت فقر فقرا را نشان نمی دهد. یک شاخص مناسب فقر باید درصد افراد فقیر، شکاف فقر و توزیع درآمد میان فقرا را نشان دهد. یک طبقه عمومی شاخص فقر که سه خصوصیت فوق را داراست، می توان به صورت زیر نوشت:

$$\theta = \int_0^z P(z, x) f(x) dx \quad (1)$$

که در آن $z =$ خط فقر، $P(z, x) =$ تابع فقر، $x =$ درآمد و $f(x)$ تابع چگالی x است.

$$\frac{\partial P}{\partial x} < 0, \frac{\partial^2 P}{\partial x^2} > 0, P(z, z) = 0$$

و $P(z, x)$ یک تابع همگن از درجه صفر بر حسب z و x است.

فوستر و گریر و توربک (۱۹۸۴)، طبقه ای از شاخص های فقر را مطرح کردند که با جایگزین

کردن $P(z, x) = \left(\frac{z-x}{z}\right)^\alpha$ در رابطه (۱) به صورت زیر می آید.

$$\theta_\alpha = \int_0^z \left(\frac{z-x}{z}\right)^\alpha f(x) dx \quad (3)$$

که در آن $\alpha =$ پارامترگریز از نابرابری است، اگر $\alpha = 0$ باشد آنگاه $H = \theta$ نسبت دهد. اگر $\alpha = 1$ باشد، به هر فقیر با توجه به فاصله اش از خط فقر وزن داده می شود. این شاخص نسبت شکاف فقر نامیده می شود. اگر $\alpha = 2$ باشد، به هر فقیر متناسب با مجذور فاصله اش از خط فقر وزن داده می شود. این شاخص شدت فقر نامیده می شود. این شاخص هر سه ویژگی فقر مذکور در فوق را داراست.

یارانه ها و مالیات های غیر مستقیم آثار مستقیمی بر قیمت ها دارند. برای نشان دادن اثر مالیات های غیرمستقیم و یارانه ها لازم است، اثر تغییرات قیمت ناشی از مالیات های غیر مستقیم

و یارانه‌ها را بر فقر اندازه‌گیری نمود. این کار را می‌توان با بدست آوردن شاخص فقر نسبت به قیمت کالاهای مختلف انجام داد. با توجه به معادلات تقاضای k کالا را به صورت زیر:

$$q = q(x, p) \quad (۴)$$

که در آن p و q بردارهای $k \times 1$ قیمت‌ها و مقادیر k کالا و x درآمد قابل تصرف است. فرض کنید همه افراد با یک بردار قیمتی مواجه‌اند به عبارت دیگر قیمت‌ها برای افراد مختلف ثابت است. بنابراین می‌توان معادلات تقاضا را به صورت زیر نوشت:

$$q = q(x) \quad (۵)$$

رابطه فوق بیانگر مقادیری است که فرد با درآمد قابل تصرف x مصرف می‌کند. با استفاده از این معادلات تقاضا، درآمد قابل تصرف به شکل زیر خواهد بود:

$$x = \sum_{i=1}^k p_i q_i(x) + S(x) \quad (۶)$$

که در آن قیمت کالای i ام و $q_i(x)$ مقدار کالای i ام است که یک فرد با درآمد قابل تصرف x مصرف می‌کند و $S(x)$ پس انداز فرد دارای x است.

مالیات‌های غیرمستقیم و یارانه‌ها، بردار قیمت P را تغییر داده و به بردار P^* تبدیل می‌شود. این تغییر بر درآمد واقعی فرد اثر می‌گذارد. برای بررسی نحوه این تأثیرگذاری، از تابع مخارج $e(u, p)$ ، نشان دهنده حداقل هزینه لازم برای بدست آوردن سطح مطلوبیت معین u با بردار قیمت P استفاده می‌گردد. درآمد واقعی فرد دارای درآمد x به صورت زیر تغییر خواهد نمود:

$$\Delta x = -[e(u, \mathbf{p}^*) - e(u, \mathbf{p})] \quad (۷)$$

با بسط تیلور، می‌توان از رابطه فوق به رابطه زیر رسید:

$$\Delta x = -\sum_{i=1}^m (p_i^* - p_i) q_i(x) \quad (۸)$$

با استفاده از لم شفارد از رابطه بالا به رابطه (۶) می‌رسیم:

$$\frac{\partial x}{\partial p_i} = -q_i(x) \quad (۹)$$

با دیفرانسیل‌گیری از رابطه (۱) نسبت به p_i و استفاده از رابطه (۸)، کشش فقر به دست می‌آید:

$$\varepsilon_{\theta i} = \frac{\partial \theta}{\partial p_i} \frac{p_i}{\theta} = -\frac{1}{\theta} \int_0^z \frac{\partial P}{\partial x} v_i(x) f(x) dx \quad (10)$$

که: $V_i(X) = p_i q_i(x)$ مخارج بابت کالای i ام است. توجه شود کشش فوق مثبت است چون افزایش قیمت هر کالا، موجب افزایش فقر می‌گردد. کشش بدست آمده را می‌توان به صورت زیر نیز نوشت:

$$\varepsilon_{\theta i} = -\frac{\overline{p_i q_i \eta_{\theta}}}{\mu} + (\varepsilon_{\theta i} + \frac{\overline{p_i q_i \eta_{\theta}}}{\mu}) \quad (11)$$

$$\eta_{\theta} = \frac{1}{\theta} \int_0^z x \frac{\partial P}{\partial x} f(x) dx \quad (12)$$

η_{θ} با توجه به این که $\frac{\partial P}{\partial x} < 0$ ، همیشه منفی است.

در رابطه (۱۰) μ متوسط درآمد قابل تصرف و $\overline{p_i q_i}$ میانگین مخارج بابت کالای i ام است. جمله اول سمت راست رابطه (۱۰) اثر درآمدی افزایش قیمت بوده و مثبت است. جمله دوم، اثر توزیع مجدد یا اثر نا برابری تغییر قیمت می‌باشد. اثر توزیع مجدد مبین آن است که آیا افزایش p_i به طور نسبی بیشتر به ضرر افراد فقیر یا غیر فقیر است. اگر این جزء مثبت (منفی) باشد، افزایش قیمت کالای i ام به نسبت بیشتر به ضرر افراد فقیر (غیر فقیر) خواهد بود.

این سوال قابل طرح است: وقتی قیمت نان افزایش می‌یابد، رفاه فرد چقدر کاهش می‌یابد؟ به عبارت دیگر تغییر جبرانی افزایش قیمت نان چیست؟ هابزرگر (۱۹۶۴) برای برآورد تقریبی این تغییر جبرانی از یک بسط مرتبه دوم تیلور در اطراف قیمت نان استفاده کرد:

$$CV \approx x_i^c(p^*, u^*) * \Delta p_i + \frac{1}{2} * \frac{\partial^2 x_i^c(p^*, u^*)}{\partial p_i^2} * \Delta p_i^2 + \dots \quad (13)$$

در رابطه بالا، i نشان دهنده کالای i ام؛ $x_i^c(p^*, u^*)$ مقدار اولیه مصرف؛ P^0 بردار اولیه قیمت‌ها و u^0 سطح اولیه مطلوبیت است. جمله دوم، عبارت است از تغییر در تقاضا در نتیجه تغییر در قیمت، که با کشش قیمتی تقاضا مرتبط است. اما حتی اگر این جمله صفر باشد، چون جمله اول مخالف صفر است، رفاه تغییر می‌کند. این همان اثری است که سان اندازه می‌گیرد. در واقع، این

اثر مرتبه اول (جمله اول) معمولاً به لحاظ عددی بسیار بزرگتر از اثر مرتبه دوم ناشی از کشش قیمتی تقاضا در جمله دوم است.

به عبارت دیگر، سان فقط از تقریب مرتبه اول اثر کل تغییر قیمت بر فقر استفاده می‌کند. تجربه نیز حاکی از آن است که این تقریب کافی است (یانگر، ۲۰۰۳).

۴- یافته‌های تحقیق

نتایج حاصل از برآورد الگو برای سال‌های برنامه سوم توسعه اقتصادی ارائه و بررسی می‌شود. در برآورد الگو، به داده‌هایی نیاز است که با پردازش ریزداده‌های طرح هزینه-درآمد خانوار شهری و روستایی مرکز آمار ایران، سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان، سازمان امور مالیاتی، فائو و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، برای محاسبه کشش و شاخص‌ها و برآورد الگو استفاده گردند.

با استفاده از داده‌های حاصل از پردازش فوق در نرم افزار اکسل و نرم افزار *DAD* کشش قیمتی فقر و شاخص اصلاح فقر برای ده گروه مواد غذایی که مشمول مالیات یا یارانه در سال‌های برنامه سوم توسعه اقتصادی (۱۳۸۳-۱۳۷۹) بودند محاسبه گردید. مواد غذایی مورد مطالعه: ماکارونی و رشته، کالباس و سوسیس و برخی از مواد لبنی مشمول مالیات، آرد گندم و انواع نان، گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر پاستوریزه، شیر خشک، روغن نباتی و قند و شکر مشمول یارانه می‌باشند. نتایج برآورد الگوی برای ۱۰ گروه مواد غذایی طی سال‌های ۷۹ تا ۸۳، در جداول ۱ تا ۶ نشان داده شده است.

جدول (۱) ککش قیمتی فقر در سال ۱۳۷۹							
ردیف	کالا	اثر توزیع مجدد		اثر درآمدی		ککش فقر	
		نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر
۱	آرد گندم و انواع نان	۰,۱۰۵	۰,۰۶۶	۰,۰۳۲	۰,۰۳۰	۰,۱۳۷	۰,۰۹۵
۱-۱	آرد گندم	۰,۰۴۰	۰,۰۲۴	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۴۸	۰,۰۳۲
۱-۲	نان تافتون	۰,۰۰۹	۰,۰۰۶	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۱۲	۰,۰۰۸
۱-۳	نان لواش	۰,۰۱۵	۰,۰۱۰	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵	۰,۰۲۱	۰,۰۱۵
۱-۴	نان سنگک	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲
۱-۵	نان بربری	۰,۰۱۰	۰,۰۰۷	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳	۰,۰۱۴	۰,۰۱۰
۱-۶	نان ماشینی	۰,۰۲۹	۰,۰۱۸	۰,۰۱۱	۰,۰۱۰	۰,۰۴۰	۰,۰۲۸
۲	ماکارونی و رشته	۰,۰۱۲	۰,۰۰۹	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۱۹	۰,۰۱۶
۲-۱	ماکارونی و ورمیشل (رشته فرنگی)	۰,۰۱۱	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۰۶	۰,۰۱۸	۰,۰۱۴
۲-۲	رشته آشی و پلویی	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱
۳	انواع گوشت قرمز	۰,۰۴۳	۰,۰۲۹	۰,۰۶۶	۰,۰۶۰	۰,۱۰۸	۰,۰۸۹
۳-۱	گوشت و سفند، بره، بز و بزغاله	۰,۰۳۱	۰,۰۲۱	۰,۰۴۵	۰,۰۴۱	۰,۰۷۶	۰,۰۶۲
۳-۲	گوشت گاو و گوساله	۰,۰۱۲	۰,۰۰۸	۰,۰۲۱	۰,۰۱۹	۰,۰۳۲	۰,۰۲۷
۴	کالباس، سوسیس، همبرگر کنسرو زبان و سایر گوشت های کنسرو شده	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۵	۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵
۵	مرغ، خروس و جوجه	۰,۰۱۴	۰,۰۱۰	۰,۰۳۲	۰,۰۲۹	۰,۰۴۶	۰,۰۳۹
۶	شیر پاستوریزه	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶
۷	انواع شیر خشک	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
۸	انواع مواد لبنی	۰,۰۵۱	۰,۰۳۵	۰,۰۳۸	۰,۰۳۴	۰,۰۸۸	۰,۰۷۰
۸-۱	شیر معمولی (غیر پاستوریزه) آغوز	۰,۰۲۳	۰,۰۱۶	۰,۰۱۲	۰,۰۱۱	۰,۰۳۵	۰,۰۲۷
۸-۲	سرشیر و خامه معمولی	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
۸-۳	ماست پاستوریزه	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴
۸-۴	ماست معمولی ماست کیسه ای و ماست موسیر	۰,۰۱۴	۰,۰۰۹	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۲۲	۰,۰۱۶
۸-۵	دوغ معمولی	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
۸-۶	انواع پنیر ایرانی (شامل پنیر پیتزا)	۰,۰۰۸	۰,۰۰۶	۰,۰۱۰	۰,۰۰۹	۰,۰۱۸	۰,۰۱۵
۸-۷	انواع پنیر خارجی و پاستوریزه (پنیر پیتزا)	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳
۹	انواع روغن نباتی	۰,۰۵۵	۰,۰۳۶	۰,۰۲۶	۰,۰۲۳	۰,۰۸۱	۰,۰۵۹
۹-۱	انواع روغن نباتی جامد و مارگارین	۰,۰۵۵	۰,۰۳۶	۰,۰۲۴	۰,۰۲۲	۰,۰۷۹	۰,۰۵۸
۹-۲	سایر انواع روغن نباتی مایع (درت، کنجد، آفتابگردان و نظایر آن)	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱
۱۰	قند و شکر	۰,۰۳۹	۰,۰۲۵	۰,۰۱۶	۰,۰۱۴	۰,۰۵۵	۰,۰۴۰
۱۰-۱	قند (جبه ای، کله...)	۰,۰۲۳	۰,۰۲۲	۰,۰۱۲	۰,۰۱۱	۰,۰۴۶	۰,۰۳۳
۱۰-۲	شکر	۰,۰۰۶	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۹	۰,۰۰۷

مأخذ: یافته تحقیق با استفاده از نرم افزار DAD

جدول (۲) کشش قیمتی فقر در سال ۱۳۸۰							
ردیف	کالا	اثر توزیع مجدد		اثر درآمدی		کشش فقر	
		نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر
۱	آرد گندم و انواع نان	۰,۰۹۲۲	۰,۰۵۹۹	۰,۰۳۲۳	۰,۰۲۹۰	۰,۱۲۵۵	۰,۰۸۸۹
۱-۱	آرد گندم	۰,۰۲۸۴	۰,۰۱۶۶	۰,۰۰۶۰	۰,۰۰۵۴	۰,۰۳۴۴	۰,۰۲۱۹
۱-۲	نان تافتون	۰,۰۰۸۲	۰,۰۰۴۹	۰,۰۰۲۶	۰,۰۰۲۳	۰,۰۱۰۸	۰,۰۰۷۲
۱-۳	نان لواش	۰,۰۱۷۲	۰,۰۱۱۷	۰,۰۰۷۰	۰,۰۰۶۳	۰,۰۲۴۲	۰,۰۱۸۰
۱-۴	نان سنگک	۰,۰۰۱۲	۰,۰۰۰۹	۰,۰۰۱۳	۰,۰۰۱۲	۰,۰۰۲۵	۰,۰۰۲۰
۱-۵	نان بربری	۰,۰۱۰۶	۰,۰۰۷۴	۰,۰۰۴۴	۰,۰۰۴۰	۰,۰۱۵۰	۰,۰۱۱۳
۱-۶	نان ماشینی	۰,۰۲۷۶	۰,۰۱۸۵	۰,۰۱۱۰	۰,۰۰۹۸	۰,۰۳۸۵	۰,۰۲۸۳
۲	ماکارونی و رشته	۰,۰۲۱۲	۰,۰۱۴۳	۰,۰۰۷۲	۰,۰۰۶۵	۰,۰۲۸۴	۰,۰۲۰۷
۲-۱	ماکارونی و ورمیشل (رشته فرنگی)	۰,۰۱۰۲	۰,۰۰۶۸	۰,۰۰۶۴	۰,۰۰۵۷	۰,۰۱۶۶	۰,۰۱۲۵
۲-۲	رشته آشی و پولویی	۰,۰۰۱۴	۰,۰۰۱۰	۰,۰۰۰۸	۰,۰۰۰۷	۰,۰۰۲۲	۰,۰۰۱۸
۳	انواع گوشت قرمز	۰,۰۹۳۶	۰,۰۶۶۴	۰,۰۶۸۱	۰,۰۶۱۰	۰,۱۶۱۷	۰,۱۲۷۵
۳-۱	گوشت گوسفند، بره، بز و بزغاله	۰,۰۲۵۹	۰,۰۱۷۰	۰,۰۴۶۱	۰,۰۴۱۳	۰,۰۷۲۰	۰,۰۵۸۳
۳-۲	گوشت گاو و گوساله	۰,۰۱۲۹	۰,۰۱۰۱	۰,۰۲۲۰	۰,۰۱۹۷	۰,۰۳۴۹	۰,۰۲۹۸
۴	کالباس، سوسیس، همبرگر، کنسرو زبان و سایر گوشت های کنسرو شده	۰,۰۰۴۰	۰,۰۰۲۹	۰,۰۰۴۴	۰,۰۰۴۰	۰,۰۰۸۴	۰,۰۰۶۹
۵	گوشت مرغ، خروس و جوجه (ماشینی)	۰,۰۴۵۲	۰,۰۳۲۱	۰,۰۳۱۱	۰,۰۲۷۹	۰,۰۷۶۳	۰,۰۶۰۰
۶	شیر پاستوریزه	۰,۰۰۵۵	۰,۰۰۴۱	۰,۰۰۹۰	۰,۰۰۸۱	۰,۰۱۴۵	۰,۰۱۲۲
۷	انواع شیر خشک	۰,۰۰۱۵	۰,۰۰۱۱	۰,۰۰۰۵	۰,۰۰۰۵	۰,۰۰۲۰	۰,۰۰۱۶
۸	انواع مواد لبنی	۰,۰۹۲۹	۰,۰۶۵۷	۰,۰۳۹۷	۰,۰۳۵۶	۰,۱۳۲۶	۰,۱۰۱۲
۸-۱	شیر معمولی (غیر پاستوریزه) آغوز	۰,۰۱۷۸	۰,۰۱۲۷	۰,۰۱۱۹	۰,۰۱۰۷	۰,۰۲۹۷	۰,۰۲۳۴
۸-۲	سر شیر و خامه معمولی	۰,۰۰۰۲	۰,۰۰۰۱	۰,۰۰۰۸	۰,۰۰۰۷	۰,۰۰۱۰	۰,۰۰۰۸
۸-۳	ماست پاستوریزه	۰,۰۰۲۵	۰,۰۰۱۵	۰,۰۰۲۶	۰,۰۰۲۴	۰,۰۰۵۱	۰,۰۰۳۹
۸-۴	ماست معمولی (غیر پاستوریزه) ماست کیسه ای و ماست موسیر	۰,۰۱۳۴	۰,۰۰۹۱	۰,۰۰۸۰	۰,۰۰۷۲	۰,۰۲۱۴	۰,۰۱۶۳
۸-۵	دوغ معمولی	۰,۰۰۰۳	۰,۰۰۰۳	۰,۰۰۰۸	۰,۰۰۰۷	۰,۰۰۱۲	۰,۰۰۱۰
۸-۶	انواع پنیر ایرانی (شامل پنیر پیتزا)	۰,۰۰۹۲	۰,۰۰۷۴	۰,۰۰۹۶	۰,۰۰۸۶	۰,۰۱۸۸	۰,۰۱۶۰
۸-۷	انواع پنیر خارجی و پاستوریزه (پنیر پیتزا)	۰,۰۰۱۴	۰,۰۰۱۳	۰,۰۰۳۲	۰,۰۰۲۹	۰,۰۰۴۶	۰,۰۰۴۲
۹	انواع روغن نباتی	۰,۰۰۸۶۰	۰,۰۵۵۸	۰,۰۲۲۹	۰,۰۲۰۶	۰,۱۰۸۹	۰,۰۷۶۴
۹-۱	انواع روغن نباتی جامد و مارگارین	۰,۰۴۹۲	۰,۰۳۲۳	۰,۰۱۹۲	۰,۰۱۷۲	۰,۰۶۸۴	۰,۰۴۹۵
۹-۲	سایر انواع روغن نباتی مایع (ذرت، کنجد، آفتابگردان و نظایر آن)	-۰,۰۰۰۰۲	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۳۷	۰,۰۰۳۴	۰,۰۰۳۶	۰,۰۰۳۳
۱۰	قند و شکر	۰,۰۶۴۹	۰,۰۴۰۷	۰,۰۱۴۵	۰,۰۱۳۰	۰,۰۷۹۴	۰,۰۵۳۶
۱۰-۱	قند (جبه ای، کله ای ...)	۰,۰۳۲۹	۰,۰۲۱۰	۰,۰۱۱۰	۰,۰۰۹۹	۰,۰۴۴۰	۰,۰۳۰۹
۱۰-۲	شکر	۰,۰۰۵۱	۰,۰۰۳۱	۰,۰۰۳۴	۰,۰۰۳۱	۰,۰۰۸۵	۰,۰۰۶۲

مأخذ: یافته تحقیق با استفاده از نرم افزار DAD

جدول (۳) کشش قیمتی فقر در سال ۱۳۸۱							
ردیف	کالا	اثر توزیع مجدد		اثر درآمدی		کشش فقر	
		نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر
۱	آرد گندم و انواع نان	۰,۰۸۶	۰,۰۵۶	۰,۰۲۸	۰,۰۲۵	۰,۱۱۴	۰,۰۸۲
۱-۱	آرد گندم	۰,۰۲۴	۰,۰۱۵	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵	۰,۰۲۹	۰,۰۲۰
۱-۲	نان تافتون	۰,۰۱۳	۰,۰۰۸	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۱۴	۰,۰۰۹
۱-۳	نان لواش	۰,۰۱۸	۰,۰۱۴	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۲۱	۰,۰۱۶
۱-۴	نان سنگک	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲
۱-۵	نان بربری	۰,۰۱۱	۰,۰۰۷	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۱۳	۰,۰۰۹
۱-۶	نان ماشینی	۰,۰۳۲	۰,۰۲۳	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳	۰,۰۳۵	۰,۰۲۶
۲	ماکارونی و رشته	۰,۰۱۲	۰,۰۰۸	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶	۰,۰۱۸	۰,۰۱۴
۲-۱	ماکارونی و ورمیشل (رشته فرنگی)	۰,۰۱۰	۰,۰۰۷	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵	۰,۰۱۶	۰,۰۱۲
۲-۲	رشته آشی و پلویی	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲
۳	انواع گوشت قرمز	۰,۰۳۱	۰,۰۲۵	۰,۰۶۴	۰,۰۵۷	۰,۰۹۵	۰,۰۸۲
۳-۱	گوشت گوسفند، بزه، بز و بزغاله	۰,۰۵۱	۰,۰۴۴	۰,۰۱۳	۰,۰۱۱	۰,۰۶۴	۰,۰۵۵
۳-۲	گوشت گاو و گوساله	۰,۰۲۳	۰,۰۱۹	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶	۰,۰۲۹	۰,۰۲۵
۴	کالباس، همبرگر، کنسرو زبان و سایر گوشت های کنسرو شده	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳
۵	گوشت مرغ، خزوس و جوجه (ماشینی)	۰,۰۲۸	۰,۰۲۰	۰,۰۳۶	۰,۰۳۲	۰,۰۶۴	۰,۰۵۲
۶	شیر پاستوریزه	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۷	۰,۰۰۶	۰,۰۱۰	۰,۰۰۹
۷	انواع شیر خشک	۰,۰۱۳	۰,۰۰۹	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۲۱	۰,۰۱۶
۸	انواع مواد لبنی	۰,۰۴۹	۰,۰۳۵	۰,۰۳۴	۰,۰۳۱	۰,۰۸۳	۰,۰۶۶
۸-۱	شیر معمولی (غیر پاستوریزه) آغوز	۰,۰۲۲	۰,۰۱۶	۰,۰۰۸	۰,۰۰۸	۰,۰۲۱	۰,۰۲۳
۸-۲	سر شیر و خامه معمولی	-۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
۸-۳	ماست پاستوریزه	۰,۰۰۵	۰,۰۰۴	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۷	۰,۰۰۵
۸-۴	ماست معمولی (غیر پاستوریزه) ماست کیسه ای و ماست و موسیر	۲,۰۲۳	۲,۰۱۸	۳,۰۱۴	۲,۰۶۴	۲,۰۷۷	۲,۰۴۵
۸-۵	دوغ معمولی	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
۸-۶	پنیر ایرانی (شامل پنیر پیتزا)	۰,۰۱۴	۰,۰۱۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۱۷	۰,۰۱۵
۸-۷	پنیر خارجی و پاستوریزه (شامل پنیر پیتزا)	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۵	۰,۰۰۴
۹	انواع روغن نباتی	۰,۰۵۲	۰,۰۳۴	۰,۰۲۳	۰,۰۲۱	۰,۰۷۵	۰,۰۵۴
۹-۱	انواع روغن نباتی جامد و مارگارین	۰,۰۶۳	۰,۰۴۴	۰,۰۱۰	۰,۰۰۹	۰,۰۷۴	۰,۰۵۴
۹-۲	سایر انواع روغن نباتی مایع (ذرت، کنجد، آفتابگردان و...)	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱
۱۰	قند و شکر	۰,۰۴۱	۰,۰۲۶	۰,۰۱۵	۰,۰۱۳	۰,۰۵۶	۰,۰۴۰
۱۰-۱	قند (حبه ای، کله ای ...)	۰,۰۴۲	۰,۰۲۸	۰,۰۰۷	۰,۰۰۶	۰,۰۴۹	۰,۰۳۴
۱۰-۲	شکر	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۸	۰,۰۰۶

مأخذ: یافته تحقیق با استفاده از نرم افزار DAD

جدول (۴) کَشش قیمتی فقر در سال ۱۳۸۲						
ردیف	کالا	اثر توزیع مجدد		اثر درآمدی		کَشش فقر
		نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	
۱	آرد گندم و انواع آن	۰,۰۸۴	۰,۰۵۵	۰,۰۲۹	۰,۰۲۶	۰,۰۸۱
۱-۱	آرد گندم	۴,۴۱	۳,۳۸	۴,۲۴	۳,۷۴	۳,۷۰
۱-۲	نان تافتون	۳,۹۲	۳,۱۶	۶,۹۸	۴,۵۴	۴,۰۹
۱-۳	نان لواش	۲,۴۷	۲,۴۰	۴,۳۴	۳,۵۱	۳,۰۷
۱-۴	نان سنگک	۱,۲۴	۱,۴۶	۱,۸۹	۱,۷۳	۱,۶۳
۱-۵	نان بربری	۲,۳۵	۲,۱۷	۳,۹۸	۳,۱۰	۲,۶۸
۱-۶	نان ماشینی (لواش و تافتون ، سنگک ، بربری و سایر انواع نان ماشینی)	۲,۹۵	۲,۴۸	۳,۸۵	۳,۰۷	۲,۸۴
۲	ماکارونی و رشته	۰,۰۱۱	۰,۰۰۸	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶	۰,۰۱۴
۲-۱	ماکارونی وورمیشل (رشته فرنگی)	۲,۷۸	۲,۴۱	۲,۹۵	۲,۴۹	۲,۴۴
۲-۲	رشته آشی و پلویی	۲,۱۳	۱,۹۷	۲,۳۰	۲,۱۲	۲,۰۴
۳	انواع گوشت قرمز	۰,۰۲۲	۰,۰۱۷	۰,۰۶۲	۰,۰۵۶	۰,۰۷۳
۳-۱	گوشت گوسفند، بره ، بز و بزغاله	۱,۴۲	۱,۳۵	۱,۴۲	۱,۳۵	۱,۳۳
۳-۲	گوشت گاؤ و گوساله	۱,۱۸	۱,۱۹	۱,۳۷	۱,۳۴	۱,۲۷
۴	کالباس ، همبرگر، کنسرو زبان و سایر گوشت‌های کنسرو شده	۱,۰۹	۱,۰۰	۱,۶۹	۱,۵۳	۱,۳۷
۵	گوشت مرغ، خروس و جوجه (ماشینی)	۰,۰۱۱	۰,۰۰۸	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۱۲
۶	شیر پاستوریزه	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲
۷	انواع شیر خشک	۰,۰۰۸	۰,۰۰۵	۰,۰۰۴	۰,۰۰۳	۰,۰۰۹
۸	انواع مواد لبنی	۰,۰۴۱	۰,۰۳۱	۰,۰۳۵	۰,۰۳۱	۰,۰۶۲
۸-۱	شیر معمولی (غیر پاستوریزه) و آغوز	۲,۱۹	۲,۰۵	۴,۰۰	۳,۲۶	۲,۴۱
۸-۲	سرشیر و خامه معمولی	۰,۹۳	۱,۹۲	۱,۳۷	۱,۴۸	۱,۵۸
۸-۳	ماست پاستوریزه	۱,۵۶	۱,۳۴	۱,۶۷	۱,۴۷	۱,۴۰
۸-۴	ماست معمولی (غیر پاستوریزه) ماست کیسه ای و ماست موسیر	۲,۲۳	۲,۱۸	۳,۱۴	۲,۶۴	۲,۴۵
۸-۵	دوغ معمولی	۱,۶۹	۱,۶۶	۱,۸۷	۱,۸۴	۱,۷۶
۸-۶	پنیر ایرانی (شامل پنیر پیتزا)	۱,۶۶	۱,۵۹	۲,۱۳	۲,۰۴	۱,۹۳
۸-۷	پنیر خارجی و پاستوریزه (شامل پنیر پیتزا)	۱,۲۰	۱,۱۹	۱,۵۹	۱,۴۶	۱,۳۷
۹	انواع روغن نباتی	۰,۰۵۱	۰,۰۳۵	۰,۰۲۵	۰,۰۲۳	۰,۰۵۸
۹-۱	انواع روغن نباتی جامد و مارگارین	۲,۹۶	۲,۵۷	۳,۴۷	۲,۸۳	۲,۷۳
۹-۲	سایر انواع روغن نباتی مایع (ذرت، کنجد، آفتابگردان و نظایر آن)	۰,۰۷۸	۰,۰۸۱	۰,۰۷۱	۰,۰۸۱	۰,۰۷۸
۱۰	قند و شکر	۰,۰۳۴	۰,۰۲۴	۰,۰۱۶	۰,۰۱۴	۰,۰۳۸
۱۰-۱	قند (جبه ای ، کله ای ، کلوخه ای ، پودر و خاک قند)	۳,۲۸	۲,۸۷	۳,۴۹	۲,۸۹	۲,۸۹
۱۰-۲	شکر	۲,۵۹	۲,۱۵	۲,۲۱	۲,۰۳	۲,۰۶

مأخذ : یافته تحقیق با استفاده از نرم افزار DAD

جدول (۵) کشش قیمتی فقر در سال ۱۳۸۳							
ردیف	کالا	اثر توزیع مجدد		اثر درآمدی		کشش فقر	
		نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر
۱	آرد گندم و انواع نان	۰.۰۶۵	۰.۰۴۴	۰.۰۱۸	۰.۰۱۷	۰.۰۸۴	۰.۰۶۱
۱-۱	گندم	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱
۱-۲	نان تافتون	۰.۰۰۶	۰.۰۰۴	۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۸	۰.۰۰۵
۱-۳	نان لواش	۰.۰۰۸	۰.۰۰۶	۰.۰۰۴	۰.۰۰۳	۰.۰۱۲	۰.۰۱۰
۱-۴	نان سنگک	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۲	۰.۰۰۲
۱-۵	نان بربری	۰.۰۰۷	۰.۰۰۵	۰.۰۰۳	۰.۰۰۳	۰.۰۱۰	۰.۰۰۸
۱-۶	نان ماشینی	۰.۰۲۹	۰.۰۱۹	۰.۰۱۱	۰.۰۱۰	۰.۰۴۰	۰.۰۲۹
۲	ماکارونی و رشته	۰.۰۱۵	۰.۰۱۱	۰.۰۰۶	۰.۰۰۶	۰.۰۲۱	۰.۰۱۶
۲-۱	ماکارونی و ورمیشل	۰.۰۱۱	۰.۰۰۸	۰.۰۰۶	۰.۰۰۵	۰.۰۱۷	۰.۰۱۳
۲-۲	رشته آش و پلوپی	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۳	۰.۰۰۲
۳	انواع گوشت قرمز	۰.۰۴۵	۰.۰۳۷	۰.۰۴۹	۰.۰۴۶	۰.۰۹۳	۰.۰۸۲
۳-۱	گوشت گوسفند، بره، بز و بزغاله	۰.۰۲۰	۰.۰۱۶	۰.۰۳۷	۰.۰۲۴	۰.۰۵۸	۰.۰۵۰
۳-۲	گوشت گاو و گوساله	-۰.۰۰۲	-۰.۰۰۳	۰.۰۲۰	۰.۰۱۸	۰.۰۱۸	۰.۰۱۵
۴	کالیاس و سوسیس	۰.۰۰۴	۰.۰۰۳	۰.۰۰۵	۰.۰۰۵	۰.۰۰۹	۰.۰۰۹
۵	گوشت مرغ	۰.۰۳۷	۰.۰۳۰	۰.۰۳۲	۰.۰۳۰	۰.۰۶۹	۰.۰۶۰
۶	شیر پاستوریزه	۰.۰۰۹	۰.۰۰۷	۰.۰۰۸	۰.۰۰۸	۰.۰۱۷	۰.۰۱۵
۷	انواع شیر خشک	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱
۸	انواع مواد لبنی (غیر شیر)	۰.۰۴۴	۰.۰۳۳	۰.۰۲۴	۰.۰۲۳	۰.۰۶۸	۰.۰۵۶
۸-۱	سرشیر و خامه معمولی	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰
۸-۲	انواع ماست پاستوریزه	۰.۰۰۲	۰.۰۰۱	۰.۰۰۶	۰.۰۰۵	۰.۰۰۸	۰.۰۰۶
۸-۳	ماست معمولی، ماست کیسه ای و ماست موسیر	۰.۰۱۵	۰.۰۱۰	۰.۰۰۵	۰.۰۰۵	۰.۰۲۰	۰.۰۱۵
۸-۴	ماست مخلوط (ماست موسیر، ماست میوه ای)	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰
۸-۵	دوغ معمولی	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱	۰.۰۰۱
۸-۶	انواع پنیر پاستوریزه (شامل پنیر خامه ای)	۰.۰۰۸	۰.۰۰۷	۰.۰۰۹	۰.۰۰۸	۰.۰۱۷	۰.۰۱۵
۸-۷	انواع پنیر (غیر پاستوریزه)	۰.۰۰۷	۰.۰۰۵	۰.۰۰۴	۰.۰۰۴	۰.۰۱۱	۰.۰۰۹
۹	انواع روغن نباتی	۰.۰۵۳	۰.۰۳۸	۰.۰۱۹	۰.۰۱۸	۰.۰۷۳	۰.۰۵۷
۹-۱	انواع روغن نباتی جامد و مارگارین	۰.۰۵۰	۰.۰۳۵	۰.۰۲۰	۰.۰۱۸	۰.۰۷۱	۰.۰۵۲
۹-۲	سایر انواع روغن نباتی مایع	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۳	۰.۰۰۲	۰.۰۰۳	۰.۰۰۲
۱۰	قند و شکر	۰.۰۳۳	۰.۰۲۳	۰.۰۱۱	۰.۰۱۱	۰.۰۴۴	۰.۰۳۳
۱۰-۱	قند	۰.۰۲۷	۰.۰۱۸	۰.۰۱۰	۰.۰۰۹	۰.۰۳۷	۰.۰۲۷
۱۰-۲	انواع شکر	۰.۰۰۴	۰.۰۰۳	۰.۰۰۳	۰.۰۰۳	۰.۰۰۷	۰.۰۰۶

مأخذ: یافته تحقیق با استفاده از نرم افزار DAD.

جدول (۶) شاخص قیمتی اصلاح فقر ۱۳۸۳-۱۳۷۹										
۱۳۸۳		۱۳۸۲		۱۳۸۱		۱۳۸۰		۱۳۷۹		کالا
نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	نسبت شدت شکاف فقر	
۳,۱۰	۴,۰۰	۳,۰۸	۳,۸۷	۳,۲۲	۴,۰۴	۳,۰۷	۳,۸۸	۳,۱۵	۴,۱۳	آرد گندم و انواع نان
۰,۹۱	۰,۶۷	۳,۷۰	۴,۹۴	۴,۰۸	۵,۳۳	۴,۰۹	۵,۷۴	۴,۲۹	۵,۹۹	آرد گندم
۳,۵۶	۴,۹۳	۴,۰۹	۵,۹۰	۷,۱۸	۱۰,۳۳	۳,۱۲	۴,۱۹	۳,۲۷	۴,۶۰	نان تافتون
۲,۸۱	۳,۲۴	۳,۰۷	۳,۵۵	۶,۷۵	۷,۷۸	۲,۸۵	۳,۴۴	۲,۸۲	۳,۴۹	نان لواش
۱,۷۷	۲,۰۴	۱,۶۳	۱,۶۷	۲,۶۴	۲,۹۸	۱,۷۲	۱,۹۱	۱,۹۸	۲,۳۹	نان سنگک
۲,۷۳	۳,۳۱	۲,۶۸	۳,۲۲	۴,۵۳	۵,۶۰	۲,۸۶	۳,۴۰	۲,۹۶	۳,۷۷	نان بربری
۲,۹۱	۳,۶۸	۲,۸۴	۳,۴۸	۸,۱۱	۹,۹۸	۲,۸۸	۳,۵۲	۲,۸۳	۳,۶۷	نان ماشینی
۲,۷۰	۳,۵۵	۲,۴۱	۲,۷۷	۲,۴۹	۲,۹۴	۲,۱۰	۲,۷۰	۲,۲۲	۲,۵۲	ماکارونی و رشته
۲,۴۴	۲,۹۲	۲,۴۴	۲,۸۶	۲,۳۹	۲,۸۶	۲,۲۰	۲,۶۰	۲,۲۵	۲,۵۷	ماکارونی و ورمیشل (رشته فرنگی)
۲,۰۷	۲,۳۸	۲,۰۴	۲,۲۲	۲,۰۵	۲,۳۵	۲,۳۹	۲,۶۹	۱,۹۴	۲,۱۴	رشته آش و پلویی
۱,۶۱	۱,۷۲	۱,۳۱	۱,۴۰	۱,۴۴	۱,۵۰	۱,۵۰	۱,۶۵	۱,۴۹	۱,۷۰	انواع گوشت قرمز
۱,۴۸	۱,۵۵	۱,۳۳	۱,۳۹	۴,۸۷	۵,۰۶	۱,۴۱	۱,۵۶	۱,۵۱	۱,۶۹	گوشت گوسفند، بره، بز و بزغاله
۱,۲۶	۱,۳۲	۱,۲۷	۱,۳۸	۴,۴۱	۴,۶۸	۱,۵۱	۱,۵۹	۱,۴۵	۱,۵۷	گوشت گاو و گوساله
۱,۲۲	۱,۲۱	۱,۳۷	۱,۴۸	۲,۸۲	۲,۹۱	۱,۱۳	۱,۲۰	۱,۱۸	۱,۲۲	کالباس، سوسیس، همبرگر، کنسرو زبان و سایر گوشت های کنسرو شده
۱,۹۹	۲,۱۷	۳,۰۷	۳,۰۰	۱,۶۱	۱,۸۵	۱,۵۴	۱,۶۰	۱,۳۹	۱,۵۳	گوشت مرغ، خروس و جوجه (ماشینی)
۱,۶۳	۲,۱۷	۱,۶۳	۱,۶۷	۱,۳۵	۱,۴۰	۱,۱۳	۱,۲۰	۱,۱۵	۱,۱۹	شیر پاستوریزه
۲,۸۴	۳,۴۰	۱,۹۷	۲,۱۸	۲,۰۵	۲,۱۸	۲,۶۰	۲,۹۰	۱,۸۷	۲,۳۹	انواع شیر خشک
۲,۴۶	۲,۸۳	۲,۴۱	۲,۷۳	۲,۱۵	۲,۴۴	۱,۹۳	۲,۲۶	۱,۹۸	۲,۳۴	انواع مواد لبنی
۱,۴۵	۱,۶۶	۱,۵۸	۱,۲۰	۳,۰۸	۳,۶۴	۲,۱۹	۲,۴۹	۲,۵۲	۲,۹۸	شیر معمولی (غیر پاستوریزه) آغوز
۱,۲۶	۱,۳۹	۱,۰۸	۰,۹۴	۰,۳۹	۰,۳۳	۱,۰۸	۱,۱۸	۱,۱۳	۱,۰۲	سر شیر و خامه معمولی
۲,۷۵	۳,۲۸	۱,۴۰	۱,۵۶	۴,۹۳	۵,۵۹	۱,۶۵	۱,۹۵	۱,۳۱	۱,۴۳	ماست پاستوریزه
۱,۴۳	۱,۳۲	۲,۴۵	۲,۷۷	۵,۴۴	۶,۳۱	۲,۲۷	۲,۶۷	۲,۲۴	۲,۷۱	ماست معمولی (غیر پاستوریزه) ماست کیسه ای و ماست موسیر
۱,۸۵	۱,۹۶	۱,۷۶	۱,۷۷	۱,۲۹	۱,۵۸	۱,۳۷	۱,۳۹	۳,۰۹	۳,۷۴	دوغ معمولی
۲,۴۲	۲,۷۷	۱,۸۷	۱,۹۳	۴,۹۵	۵,۲۴	۱,۸۶	۱,۹۶	۱,۶۳	۱,۸۰	انواع پنیر ایرانی (شامل پنیر پیتزا)
۰,۳۹	۰,۳۱	۱,۳۷	۱,۴۴	۳,۳۷	۳,۴۹	۱,۴۶	۱,۴۴	۱,۴۶	۱,۴۹	انواع پنیر خارجی و پاستوریزه (شامل پنیر پیتزا)
۳,۰۸	۳,۷۳	۲,۵۵	۳,۰۳	۲,۶۴	۳,۲۵	۲,۵۳	۳,۱۰	۲,۵۲	۳,۱۶	انواع روغن نباتی
۲,۸۹	۳,۴۸	۲,۷۳	۳,۲۶	۵,۷۵	۷,۰۸	۲,۸۷	۳,۵۶	۲,۶۳	۳,۳۰	انواع روغن نباتی جامد و مارگارین
۰,۹۱	۰,۹۵	۰,۷۸	۰,۶۹	۱,۴۲	۱,۵۵	۰,۹۹	۰,۹۵	۰,۸۸	۱,۰۴	سایر انواع روغن نباتی مایع (ذرت، کنجد، آفتابگردان و نظایر آن)
۳,۱۶	۳,۹۴	۲,۷۰	۳,۱۸	۲,۹۶	۳,۷۳	۲,۷۸	۳,۶۰	۲,۷۶	۳,۵۰	قند و شکر
۲,۹۲	۳,۶۴	۲,۸۹	۳,۴۱	۵,۵۹	۷,۱۳	۳,۱۲	۳,۹۸	۲,۹۴	۳,۷۳	قند (حبه ای، کله ای ...)
۲,۱۸	۲,۴۶	۲,۰۶	۲,۲۸	۳,۹۰	۴,۵۷	۲,۰۲	۲,۴۸	۲,۱۳	۲,۶۷	شکر

مأخذ: یافته تحقیق با استفاده از نرم افزار DAD

در جدول (۷) متوسط کشتش قیمتی فقر برای ۱۰ گروه مواد غذایی مورد مطالعه ارائه شده است. در این جدول تأثیر یک درصد تغییر قیمت هر یک از گروه‌های کالایی را با توجه به شاخص‌های شکاف فقر و شدت فقر قابل مقایسه می‌باشد. به عنوان مثال ملاحظه می‌شود طی دوره مورد بررسی تأثیر افزایش قیمت گوشت قرمز با توجه به هر دو شاخص شدت فقر و شکاف فقر حدود دو برابر تأثیر افزایش قیمت گوشت مرغ است. یا این‌که تأثیر افزایش قیمت بر فقر بر حسب نسبت شدت فقر بیش از نسبت شکاف فقر می‌باشد.

نسبت شدت فقر	نسبت شکاف فقر	نام گروه کالایی	ردیف
۰/۳۰۹۸	۰/۲۱۹۲	آرد گندم و انواع نان	۱
۰/۰۷۴	۰/۰۴۶	ماکارونی ورشته	۲
۰/۲۳۹۸	۰/۲۰۰۴	گوشت قرمز	۳
۰/۰۱۴۸	۰/۰۱۲۸	کالباس و سوسیس	۴
۰/۱۲۱۸	۰/۰۹۸۴	گوشت مرغ	۵
۰/۰۱۷۴	۰/۰۱۴۶	شیر پاستوریزه	۶
۰/۰۲۵	۰/۰۱۶۷	شیرخشک	۷
۰/۲۱۲۸	۰/۱۷۰۲	مواد لبنی	۸
۰/۲۱۰۸	۰/۱۵۶۲	روغن نباتی	۹
۰/۱۵۵۸	۰/۱۱۳۲	قند و شکر	۱۰

جدول (۷) متوسط کشتش قیمتی فقر طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۷۹ (مأخذ: یافته تحقیق)

با توجه به کشتش قیمتی فقر، اثر توزیع مجدد و اثر درآمدی محاسبه گردیده و نتایج در جداول ۱ تا ۵ آورده شده است. در خصوص مواد غذایی آرد گندم و انواع نان، ماکارونی و رشته، شیرخشک، انواع مواد لبنی، انواع روغن نباتی و قند و شکر براساس هر دو شاخص شکاف فقر و نسبت شدت فقر، اثر توزیع مجدد از اثر درآمدی بزرگتر است. به عبارت دیگر افزایش قیمت این مواد بیشتر به واسطه تشدید نابرابری و توزیع درآمد از فقرا به ثروتمندان سبب افزایش فقر می‌گردد. اما در ارتباط با انواع گوشت قرمز، کالباس و سوسیس، گوشت مرغ و شیر پاستوریزه براساس هر دو شاخص نسبت شکاف فقر و نسبت شدت فقر، اثر توزیع مجدد از اثر درآمدی

کوچک تراز اثر توزیع مجدد است. یعنی افزایش قیمت مواد غذایی فوق بیشتر به واسطه کاهش درآمد واقعی موجب تشدید فقر می‌شود.

همچنین از آن جاییکه شاخص اصلاح فقر مواد غذایی مورد مطالعه اعم از آن‌هایی که در برنامه سوم توسعه اقتصادی مشمول مالیات یا یارانه بوده‌اند بزرگتر از واحد است (جدول ۶)، افزایش قیمت آن‌ها بیشتر به ضرر افراد فقیر است تا ثروتمندان و مواد غذایی فوق باید مشمول یارانه قرار گیرند.

۵- نتیجه گیری و پیشنهادات

در این مقاله تلاش شد تأثیر یارانه‌ها و مالیات‌های غیر مستقیم برخی مواد غذایی مشمول مالیات و یارانه در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۹-۱۳۸۳) بر فقر نشان داده شود. بدین منظور با استفاده از داده‌های اقتصاد ایران و خط فقر ارائه شده توسط مرکز آمار، کشش قیمتی فقر برای ده گروه مواد غذایی از طریق منوی "اثر تغییر قیمت بر فقر" در نرم افزار *DAD* محاسبه گردید. سپس با استفاده از منوی "کشش *FGT*"، اثر درآمدی تغییر قیمت هر ماده غذایی محاسبه شد و با کم کردن مقدار عددی این اثر از کشش قیمتی فقر، اثر توزیعی ناشی از تغییر قیمت بدست آمد. در نهایت در نرم افزار اکسل با ضرب این کشش در معکوس متوسط سهم هر ماده غذایی در بودجه خانوار، شاخص قیمتی اصلاح فقر محاسبه شد. از مواد غذایی مورد مطالعه: ماکارونی و رشته، کالباس و سوسیس و برخی از مواد لبنی مشمول مالیات، آرد گندم و انواع نان، گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر پاستوریزه، شیر خشک، روغن نباتی و قند و شکر مشمول یارانه می‌باشند.

با توجه به شاخص‌های نسبت شکاف فقر و نسبت شدت فقر، کشش قیمتی فقر و شاخص قیمتی اصلاح فقر مشاهده شد در سال‌های مورد بررسی، مواد غذایی مشمول مالیات باید از مالیات معاف و مشمول یارانه گردند، سایر مواد غذایی کماکان مشمول یارانه باقی مانده تا فقر کاهش یابد. بنابراین یارانه‌های غیرمستقیم بر مواد غذایی فقر را کاهش و مالیات فقر را افزایش می‌دهد.

با توجه به یافته‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران اقتصادی در زمینه مالیات و یارانه، به آثار آن‌ها بر قیمت و فقر توجه نمایند تا به صورتی تصمیم‌گیری کنند که در نتیجه وضع مالیات و یارانه فقر، به بیشترین مقدار کاهش یابد.

فهرست منابع و مآخذ:

- ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ترازنامه سالهای ۸۱-۱۳۷۹.
 - ۲- سازمان امور مالیاتی کشور، قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم مصوب ۱۳۸۱.
 - ۳- مرکز آمار ایران، ریز داده‌های بودجه خانوار (۸۳-۱۳۷۹).
 - ۴- وب سایت وزارت امور اقتصادی و دارایی به نشانی www.mefa.org، قانون برنامه سوم.
- 5-Atkinson, A. B. (1970), "On the Measurement of Inequality", *Journal of Economic Theory*, 2: 244-63.
 - 6-Foster, James. E., Joel Greer and Erik Thorbecke. (1984), "A Class of Decomposable Poverty Measures". *Econometrica*, 52 (3): 761-66.
 - 7-Kakwani, Nanak. (2000), "Poverty, Inequality and Well being in the Philippines".
 - 8-Kakwani. Nanak and Hyun Hwa Son. (2001), "On pro-poor Government fiscal policies: with Application to the Philippines".
 - 9-Kakwani, Nanak, and Hyun Hwa Son. (2005), "On Assessing Pro-poorness of Government Programmes: International Comparisons" *Working Paper* 6. UNDP. IPC.
 - 10-Lerman. R. And Yitzhaki. S. (1985), "Income Inequality Effects by Income Source: A New Approach and Applications to the United States" *Review of Economic and Statistics*, 67: 151-56.
 - 11-Lerman. R. And Yitzhaki. S. (1994), "Effect of Marginal Changes in Income Sources on U.S. Income Inequality" *Public Finance Quarterly*, Vol.22, No.4, 403-417.
 - 12-Son. Hyun Hwa. (2001), "Is Thailand's Fiscal System Pro-Poor?; Looking from Income and Expenditure Components, www.worldbank.org.
 - 13-Son. Hyun Hwa. (2006), "Assessing the Pro-Poor of Government Fiscal Policy in Thailand" *Public Finance Review*, Vol. 34, No. 4, July 2006, 427-449.
 - 14-Younger, Stephen. D. (2003), "Evaluating Alternatives to Traditional Benefit Incidence Analysis", *World Bank Economic Review* , 17 (1): 89-106.